

НАША СПРАВА

Выходзіць два разы ў тыдзень.

Адрас Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6. (Wilenska 12, m. 6). Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача святочных дзён. Адміністрац. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл.50 гр. Для заграшчы ўдваі даражэй. Перамена адраса 30 гр. Няпрывятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пятыту ў 1 шпальту.
--	---	--

№ 1

Вільня, Чацьвер, 30-га верасня 1926 г.

Год I.

Дзеля тэхнічных прычынаў замест чарговага нумару „Народнае Справы“ ўсім яе падпішчынам у гэтым тыдні рассылаецца № 1 „Нашае Справы“.

Урадавы крызіс у Польшчы.

Недаверые Сойму да мін. Суйковскага і Млодзяновскага.—Адстаўка ўраду Бартля-Пісудскага і... паварот яго да ўлады ў старым складзе!

Да асьветнае працы.

Палітычная праца, палітычная барацьба можа дапяць сваёй мэты толькі тады, калі яе вядзе добра арганізаваная маса. Але добра арганізаваная, бароцца з поўнай свядомасьцю сваіх мэтай можа толькі маса культурная, здольная да зразуменьня стаўляных перад ёй жыццёвых задач, здольная даваць спаміж сябе ня толькі радавых барацьбітаў, але й *навадыроў*.

Вось чаму—незалежна ад іншых прычынаў—і мы, беларусы, змагаючыся за сваё нацыяльна-палітычныя і сацыяльныя ідэалы, мусім усьцяж кіраваць сваю энэргію на культурную дзейнасьць сярод народных гушчаў. Родная школа, даступная народу сваёй мовай, бліжкая яму сваёй ідэалёгіяй,—вось *першы крок да падняцця культурнага стану вёскі*.

І сёлета, як летась, нашым агульным, усенародным лезунгам мусіць быць дамаганьне *роднае школы*—на кошт дзяржавы, якую да гэтага абязвае і канстытуцыя Польшчы, і падпісанья ёю міжнародныя трактаты—вэрсальскі і рыжскі. І сёлета, як летась, мы мусім напружыць свае сілы, каб не 15.000, а 100.000 *дэкларацыяў* было пададзена ўладам *за беларускую школу*. І сёлета, як летась, мы павінны распачаць шырокую дзейнасьць у кірунку закладанья сваіх *прыватных школаў*, бо—калі-б улада ўрэшце і наважылася споўніць тое, чаго вымагае ад яе закон, дык дзяржаўныя школы маглі-б быць адчынены на падставе вынікаў новага плебісцыту—толькі цераз год.

Але-ж у школу пойдуць толькі нашы *дзедзі*—людзі *зайтрашняга дня*. А *сёньняшнія*? А тыя, каму крыўды сацыяльны лад ня даў магчымасьці здабыць асьвету, або выпусціў з чужацкае школы духоўнымі калекамі? Што для іх можна зрабіць—цяпер?

Вось тут у нас — непачаты кут працы. *Пазашкольная асьвета* — задача ня менш важная, як і школьная. Хаты-чытальні, гурткі дзеля самаразв'язьця—з супольным чытаньнем кніжак і газет, лекцыі і рэфэраты, урэшце—такія культурныя пачынаньні, як вясковы тэатр, як народны хор і г. п.,—вось тое, што трэба і можна рабіць, каб падняць культурны стан масы, прышчапіць ей новыя пачынацьці, збудзіць у ёй патрэбы культурнага чалавека.

Дзеля кіраванья ўсей гэтай нязвычайна важнай працай у нас існуе адпаведная ўстанова, якая мае і магчымасьць і права разв'язьці шырэйшую дзейнасьць ня толькі ў справе школьніцтва, але і ў справе пазашкольнае асьветы. Гэта—*Таварыства Беларускае Школы*, закладзенае ў Вільні, статут якога зацьверджаны ўрадам для ўсяго абшару Польскае Рэспублікі. Таварыства мае права ўсюды закладаць свае *гурткі*, а гэныя гурткі — права свабодна працаваць у абедзвюх галінах асьветы масаў.

Арганізацыя многіх сотняў гурткоў „Грамады“ паказала, што наша вёска дасьпела да *палітычнае самадзейнасьці*. Хай-жа йшчэ больш густой сеткай гурткоў Таварыства Беларускае Школы пакрыецца ўся Заходняя Беларусь, хай усе, хто жыў, бяруцца за работу на нашым *культурным фронце*!

24 і 25 верасня Сойм даў „гарачы бой“ ўраду. Як ведама, ураду Бартля не падтрымлівае ў Сойме ніводная партыя, апрача толькі „Клюб Працы“, дый то з ліку яго 5 сяброў толькі-што выйшаў пасол Тутгутт, абражаны, відаць, за тое, што яго, красу клубу, дагэтэў не паклікалі ў міністры... Але, з другога боку, блізу ніводзіна з соймавых клубу ня хоча скідаць ураду Бартля—з увагі на марш. Пісудскага, якога адны баяцца, другія ў ім пакладаюць вялікія надзеі—на замацаваньне буржуазна-панскага—ладу ў Польшчы...

Бой быў дадзены сьпярша на бюджэтным полі, але пасля першай гарачай атакі польская

большасьць Сойму—адступіла ў поўным парадку на загады падрыхтаванна пазыцыі“. Другі бой быў дадзены быццам выключна проці двох міністраў—унутраных спраў і асьветы, — якім большасьць Сойму выразіла недаверне. У выніку гэтай другой атакі падаўся ў адстаўку—ўвесь кабінэт Бартля ў поўным складзе, — на знак сваёй поўнай салідарнасьці з тымі міністрамі, якім выразана Соймам недаверне.

Прэзыдэнт прыняў адстаўку ўраду Бартля, але даручыў ізноў таму-ж утварэньне новага кабінэту, які ўжо і сілаўся ў старым складзе — разам з міністрамі Суйновскім і Млодзяновскім, пазбаўленымі даверья Сойму. Гэта—яны вызьлі, кінуты Сойму.

ЯК ГЭТА СТАЛАСЯ?

Бюджэтная дыскусія ў Сойме.

Бюджэтная камісія, як ведама, з дадатковага бюджэту на III квартал скінула 12 мільён. 330 тыс. золотых, вытрачаных ужо на войска, а з бюджэту на IV квартал—34 мільёны 785 тыс. 654 зл., дадаўшы да таго яшчэ і асабістую адказнасьць міністраў за перарасходы ў іх бюджэтах. Гэтым пануючай ў Сойме правіца на чале з эндэцыяй выступіла проці распачатай марш. Пісудскім разбудовы на-над стан ваеннага бюджэту Польшчы.

На паседжаньні пленуму Сойму 24 верасня першы пачаў бой проці бюджэту б. міністар Зьдзеховскі (эндэк), аўтар усіх найважнейшых паправак проці бюджэту ў камісіі. Аблаяўшы усіх міністраў разам з прэм'ерам, ён пахваліў аднаго толькі „свайго“—мін. Клярнэра, ды агоную працу над раўнавагай бюджэту.

Прадстаўнік нямецкага Клубу таксама ня мае даверья да ўраду Бартля—за яго палітыку ўціску проці нямецкай меншасьці ў Польшчы, ды будзе галасаваць проці бюджэту.

З баламутнай, як звычайнай, прамовай выступіла аратар „Вызваленьня“. Лаючы ўрад за яго бюракратызм, за тое, што не правёў чысткі адміністрацыі, за карысьню толькі для абшарнікаў ды буйных прамыслоўцаў палітыку скарбу, за агульную сацыяльна-эканамічную палітыку ўраду, які забыўся аб сялянстве, аб зямельнай рэформе і г. д.,—вызвален. Панятоўскі абяцае аднак-жа галасаваць за бюджэт у цыфрах, вымаганых урадам.

Вельмі вострую прамому проці ўраду Бартля кажа прадстаўнік жыдоўскага Клубу п. Гартглас, які даводзіць, што бюджэт Польшчы ня можа перавышаць паўтара мільярда. Аратар рэзка кляіміць проці-жыдоўскую палітыку міністра асьветы, які дагэтэў яшчэ не скасаваў „працэнтай норму“ пры прыёме жыдоўскай моладзі ў высэйшыя школы. Ня маючы даверья да паліткі ўраду, жыдоўскі Клюб устрымліваецца ад галасаванья за бюджэт...

У часе яго прамовы адзін з паслоў—жыдоў крыкнуў, што ў польскіх высэйшых школах мейсца для жыда каштуе 500 золотых—хабара!

Пас. з „Клубу Незалежных Сялян“ Фідэрневіч рэзка крытыкуе ўрад і яго бюджэт, прапануючы адкінуць апошні цалком.

Яшчэ больш рэзка крытыкуе бюджэт і палітыку ўраду камуніст Сохачні, які сьцьверджае шпаркі ўзрост мілітарызму ў Польшчы... Гэтая заява пасла выклікае вострае запярэчэньне з боку старшыні Сойму. Але-ж—ці-ж можна прырэчыць таму, што ўсе сваімі вачыма бачуць і адчуваюць? На другі дзень—25-га верасня—прадаўжалася дыскусія над бюджэтам.

Пас. Морочэвскі (пэпэс) у круцельскай прамове ня мог ніяк выкруціцца між давернем да Пісудскага і недавернем да іншых міністраў ураду Бартля, асабліва — да скарбніка Клярнэра. Ад пэпэсаўскіх маёвых спадзяваньняў верасні не асталоса амаль-што нічога. Валюта перастала падаць, але дарагоўля затое шпарка расьце: дык ад раўнавагі ў бюджэце можа не астацца сьледу... Дадаткі да пэнсіяў урадоўцам, да якіх урад будзе змушаны ўзростам дарагоўлі, даб'юць гэтую раўнавагу дарэшты... Міністар казаў тут, што Польшча—найтаньнейшы край у Эўропе. Для за-

можных клясаў можа і найтаньнейшы... Але для працоўных, што атрымліваюць найтаньнейшую плату за сваю працу, Польшча — найдаражэйшы край у сьвеце... Міністры фінансаў і прамысловасьці выдуць проціработніцкую палітыку (якую падтрымлівае-ж увесь кабінэт салідарна дый разам з Пісудскім!),—дык ППС ня мае да іх даверья, але... Але-ж, ведама, „не жадаючы галасаваць проці тварца маёвага перавароту“, пэпэсы будуць галасаваць за бюджэт...

Клуб Хадэнаў будзе галасаваць за бюджэт. Пястовец Бырня кажа, што яго партыя падтрымлівае пастанову камісіі, каб бюджэт на IV квартал не перавышаў 450 мільёнаў.

Пас. Домбскі („Сялянскі Саюз“) трэбуе чым хутчэй вызначэньня новых выбараў у Сойм. Адкладзее на карысьць правіцы, якая слухна спадзяецца поўнай кампрамітацыі „дэмакратычнага“ ўраду ў Польшчы, каб тым крапчэй захаліць пасля ўладу ў свае рукі. Клуб яго будзе галасаваць проці бюджэту.

Ад імя „Беларускага Клубу“ выступіў Кс. Станіевіч, які заявіў, што ўрад нічога абсалютна ня робіць добрага для беларускага народу, дык і народ беларускі ня мае да ўраду ніякага даверья.

Зусім, як пэпэсы, круцілі на ўсе бакі і „хрысьціянскія абшарнікі“ — у асобе п. Строньскага. Гэты каісь люты асабісты і клясавы вораг марш. Пісудскага цяпер, зразумёўшы якую падпору мае ў ім усё польскае абшарніцтва, рэзка зьмяніў як свае асабістыя тачуцьці да Пісудскага, таксама і сваю клясавую тактыку да яго ўраду. Абшарнікі маюць поўнае даверне да востра-процісялянскага ўраду Бартля-Пісудскага, і Клуб іх галасуе за бюджэт, зламаўшы навет салідарнасьць з рэштай правіцы.

„Работнікі-нацыяналісты“—у асобе п. Попеля ня маюць даверья да ўраду і не дадуць галасоў за яго бюджэт. Проті бюджэту, велама ж, выскачываюцца Украінскі Клуб і Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамада.

Прамова аратара апошняй будзе разаслана ў наступным нумары „Булетэня“ Грамады.

Адказ мін. Клярнэра.

Усім крытыкам яго бюджэту адказываў ад імя ўраду мін. Клярнэра, які заявіў, што ўрад ня можа згадзіцца ні з адной папраўкай, маючай на мэце абмяжаваньне паданых у праекце выдаткаў. Калі Сойм абрэжа бюджэт, урад „зробіць з гэтага ўсе вывады“, г. ё.: выйдзе ў адстаўку.

Галасаваньне.

У другім і трэцім галасаваньнях Сойм адкінуў усё папраўкі, якія абрэзвалі бюджэт, і асцьгнаваў усё вымаганья ўрадам сумы. Гэтак скончылася „наступленьне“ Сойму на ўрад — на бюджэтным полі.—Буржуазныя партыі добра зразумелі, што, маючы „свайго“ міністра скарбу, дый сільнага абаронцу інтарэсаў буржуазіі ў асобе ваеннага міністра, недарэчна перашкаджаць ім у працы...

Недаверые міністрам асьветы і ўнутраных спраў.

Свае незадоволеньне замала нацыяналістычным, з пагляду правіцы, урадам Сойм выразіў інакш,

15146
117278

